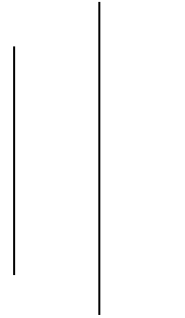

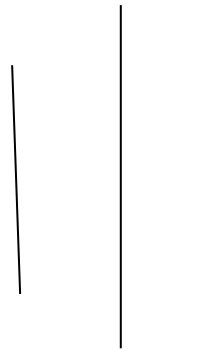
स्थानिय अधिकार कार्यक्रम (Local Rights Program)

एक्सन एड इन्टरनेष्नल नेपाल (AAN)

मध्यपश्चिमाञ्चल श्रोत केन्द्र, नेपालगञ्ज, बाँके

October महिनाको मासिक प्रगती प्रतिवेदन २०१७

समाजमा बातारिणीय शिक्षाको बिकास (सीड) तुलसीपुर दाङ्ग

१.) कार्यक्षेत्रको बर्तमान राजनितिक, सामाजिक तथा आर्थिक र उद्देश्यगत परिवेश:

राजनैतिक परिवेश

संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र राजनैतिक परिवेशलाई हेर्दा केन्द्रिय प्रभाव नेपाली कांग्रेस भएता पनि स्थानिय चुनावले ने.क.पा.(एमाले) नै प्रमुख पार्टीको रूपमा स्थापित भएको छ । तर प्रतिस्पर्धा भने सबै पार्टीको थियो । चुनावमा जातिय गत हिसाबले दलित,जनजाती लगाएतको महिलाहरुको प्रतिनिधित्व भई जित पनि हासिल गरी सकेको अबस्था छ । संस्थाकै समुहका महिलाहरु विजय हासिल गरी आफ्नो र समाजको लागि विकासे आवाज उठाई रहेका छन् । विजय हासिल गरेका जन प्रतिनिधीहरु सरकारको निति अनुसार विकासका कार्यहरु अगाडी बढाई रहेकाछन् । राजनिती मात्र होईन स्थानिय गाविस,स्वास्थ्य चौकी,सामुदायिक वन तथा अन्य उपभोक्ता समुहमा महिलाहरुको प्रतिनिधित्व भई पदिय जिम्मेवारी निभाई रहेकाछन् । केन्द्रिय स्तरको प्रदेश स्तरिय चुनावको चहलपहल भई रहँदा लक्षित समुहका महिलाहरु त्यसको बारेमा के हो भन्ने कुराहरु जिज्ञाशु भएर सोध्ने गरेका छन् । पितृ सत्ताकै आडमा बसेका महिलाहरु आफ्नो घरको व्यवस्थापनमा नेतृत्व भुमिका निर्वाह गरिरहेकाछन् । स्थानिय उप महानगर पालिकाले Green Tulsipur Clean Tulsipur भनेर सरसफाई अभियान चलाई रहँदा त्यसको सकारात्मक प्रभाव सामान्य गाउँको टोल टोलमा पर्ने देखिन्छ ।

शैक्षिक परिवेश

चाड पर्वको उत्सवलाई मध्य नजर गरी संस्थागत तथा निजी विद्यालयहरु बन्द भएका छन् । सरकारी विद्यालय करिब १ महिनाको लागि बन्द भएपनि निजी विद्यालयहरु करिब २ हप्ता सम्मको लागि बन्द भएका छन् । सरकारी विद्यालयहरुमा विद्यार्थी न्युन भई रहेकाछन् । सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षक तथा वि.व्य.स.पदाधिकारीहरु निजी विद्यालय खुल्नाले घटेको भनाई छ तर सरसर्ती हेर्दा सरकारी काम कहिले जाला घाम विद्यालयका कर्मचारी र लामो समय सम्मको सार्वजनिक बिदाकै कारण पनि हो भन्ने कुरा केहिँ अभिभावकहरुको मुख बाट सुन्न पाईन्छ । तर तुलनात्मक रूपमा विद्यार्थीहरुको गुणस्तर हेर्ने हो भने निजी विद्यालय भन्दा सरकारी विद्यालयमा बढी भएको पाईन्छ । पारिवारिक रूपमा छोरा छोरीमा हेर्ने दृष्टिकोण शिक्षा तिर पहिलेको अनुपातमा समान भएको पाईन्छ । लक्षित वर्गका छोरा छोरी सानोमा शिक्षा तिर आकर्षित भएपनि कक्षाको स्तर बढ्दै जाँदा कामको भार र उमेरको बृद्धि संगै बरालिने

सम्भावना बढी भएको देखिन्छ । जसले गर्दा बाल विवाहको मुखमा पर्ने सम्भावना बढी देखिन्छ । यस वर्षको भर्ना अभियान बैसाख २ देखि शुरुवात भई सामुदायिक तथा निजी विद्यालयहरूमा पठन पाठन शुरुवात भईरहेको अवस्था छ । कार्यक्षेत्र भित्रको विद्यालयहरूमा गतसालको अनुपातमा सन्तोष जनक रहेको सम्बन्धित विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू बताउनु हुन्छ ।

आर्थिक परिवेश

यस दांग जिल्लामा जिल्ला स्तरिय ज्याला निर्धारण समिती भएता पनि खास्सै त्यसको प्रभाव नपरेको देखिन्छ । मुख्य आयश्रोत नै कृषि भएता पनि वैदेशिक रोजगारीको व्यापक चहलपहल र घडेरी प्लानिङ्गले गर्दा खेती योग्य जमिन बाँझै हुने र विकल्पकै रूपमा ज्याला मजदुरी संगै ससानो जमिनमा तरकारी खेतीमा आश्रित भई दिन चर्या निर्वाह गरिरहेको देखिन्छ । कार्य क्षेत्रका समुदायहरू मकै बाली भित्रयाई हिउँदे बाली तोरी तथा चना केराउ र मसुरो छर्ने क्रम जारी छ भने व्यवसायिक कृषकहरू पनि तरकारी खेतीमै व्यस्त भएको पाईन्छ । मुख्य रूपमा रहेको धान बाली अब केहिँ हप्ता पछाडी भित्रयाउने तयारी मा छन् किसानहरू आजभोली दिन दिनै बादल आएको देख्दा पानी संगै असिना पर्ने होकी भन्ने डरमा किसानहरू देखिन्छन् । यस कार्यक्षेत्र भित्रका समुदायहरूको मुख्य आर्थिक श्रोत या पेशा कृषि हो तर बेरोजगारी कै कारण वैदेशिक रोजगारलाई पनि आर्थिक श्रोतको मुख्य रूपनै मानेकाछन् । तर बाँकी समयमा किसानहरू आफ्नो सिप अनुसार ज्याला मजदुरी गरी आय-आर्जन गरिरहेका छन् भने महिलाहरू आफुले उत्पादन गरेका बन्दगोभी, काउली, साग, धनिया, लसुन, प्याज, आलु, टमाटर बजारमा बेच्ने गरेकाछन् ।

२.) बार्षिक कार्यक्रमतालिकाअनुसार यस महिनामा सम्पन्न कार्यक्रमहरुको संख्यात्मक उपलब्धीहरु:

क्र.सं.	क्रियाकलाप	पटक	स्थान	मिति	दलित		अति सिमान्तकृत		अन्य गरिब		बालबालिका		जम्मा
					म	पु	म	पु	म	पु	बालक	बालिक	
१	तरकारी बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	१	उरहरी गाविसको मोतिपुर	२०७४/०५/२८	-	-	१२	८	-	-	-	-	२०
२	५ वटा विद्यालयहरुमा भित्ते लेखन, सफा खानेपानी, शौचालय निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम	१	उरहरी, फुलवारी, गोलटाकुरी, मानपुर र ढिकपुर गाविसहरु	२०७४/०६/०५	-	-	-	-	-	-	५२४	४५६	९८०
३	टनेल व्यवस्थापन कार्यक्रम	१	तु.उ.म.नगरपालिका ११ मोतिपुर	२०७४/०६/०४	-	-	१०	५	-	-	१०	५	१५

३. सम्पन्न क्रियाकलाप:

१.२.१) तरकारी बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम ।

यस सीड संस्था र एक्सन एड नेपालको संयुक्त साभेदारीमा स्थानिय महिला अधिकार कार्यक्रम अन्तरगत नमुना कृषि तरकारी खेतिको लागि मिति २०७४ साल ०५ महिना २८ गते अर्थात अक्टुबर १५ तारिका दिन तरकारी बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम तुलसीपुर उपमहानगरपालिका ११ स्थित मोतीपुरमा सम्पन्न भयो । किसानहरुको आर्थिक अवस्थामा सुधार ल्याउने उद्देश्यले संचालन भएको कार्यक्रममा कृषि सेवा केन्द्र,बजार व्यवस्थापन समितीका अध्यक्ष तथा कृषक गरी जम्मा १५ जनाको सहभागिता रहेको थियो । उपस्थित कृषि सेवाका पदाधिकारी र तरकारी व्यवस्थापन समितीका अध्यक्ष बाट कृषकहरुले उत्पादन गरेको तरकारी व्यवस्थापनमा सक्दो सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका थिए । साथै यसको प्रचार प्रशार अन्य ठाउँमा बढाउँदा प्रभावकारी हुने बताउनु भएको थियो । साथै तरकारी व्यवस्थापनको लागि दशै पर्वको लगत्तै बैठक बस्यो । उक्त बैठकमा मोतिपुर किसानहरुले उत्पादन गरेको तरकारी तुलसीपुर तरकारी मार्केटले खरिद गर्ने भएको छ । अझ तरकारी उत्पादनमा बृद्धि ल्याउनको लागि थप ४ वटा टनेल सीड संस्थाले उपलब्ध गराई सकेको छ ।

प्रकृयाहरु

- जिल्ला कृषि सेवा कार्यालय संग समन्वय ।
- तरकारी बजार व्यवस्थापन समिती संग समन्वय गरेर ।
- नमुना तरकारी खेती समुहका सदस्य संग समन्वय गरेर ।
- स्थानिय जन प्रतिनिधिहरु संग समन्वय गरेर ।
- तरकारी मार्केट संग समन्वय गरेर ।

उपलब्धिहरु

- नमुना तरकारी खेती समुहका सदस्य र कृषि सेवा केन्द्र तथा तरकारी बजार व्यवस्थापन समितीका सदस्य विच सम्बन्ध सुमधुर भएको ।
- कृषि सेवा केन्द्र बाट कृषकहरुको लागि हुने सेवा सुविधाको बारेमा जानकारी भएको ।
- मोतिपुर तरकारी नमुना समुह र तरकारी समिति संग छलफल भै समन्वयको पाटो बलियो भएको छ ।

४.६) ५ वटा बिद्यालयहरुमा भित्ते लेखन,सफा खानेपानी, शौचालय निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम सम्पन्न

यस सीड संस्था र एक्सन एड नेपालको संयुक्त साभेदारी स्थानिय महिला अधिकार कार्यक्रम अन्तरगत कार्यक्षेत्र भित्रका ६ वटा विद्यालयहरुमा भित्ते लेखन, सफा खानेपानी, शौचालय निर्माण तथा मर्मत कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । विद्यालयको नभई नहुने आवश्यकता र त्यसबाट सहयोगबाट बाल बालिकामा प्रत्यक्ष गुणस्तरिय शिक्षामा सहयोग पुगोस भन्ने आशाका साथ सहयोग गरिएको कार्यक्रममा फुलवारी स्थित श्री अम्बिकेश्वरी माध्यमिक विद्यालय अम्बापुरमा खानेपानीको लागि पानी छान्ने मेशिन, नल्का जडान, शौचालयमा हिल ट्यांकी, पानी तान्ने मोटार, सौचालयमा व्हिल टंकी र भित्तेलेखन कार्य सम्पन्न भएको छ । त्यसैगरी गोल्टाकुरी स्थित आधारभुत विद्यालय बांकीबेटारपुरमा भित्ते लेखन, सफा खानेपानीको लागि ५ वटा फिल्टर, नयां छात्रा मन्त्री शौचालय निर्माण र पानी तान्ने मोटार जडान कार्य सम्पन्न भएको छ । उरहरी गाविस स्थित आधारभुत विद्यालय कताहामा भित्ते लेखन, सफा खानेपानीको लागि ५ वटा फिल्टर, नयां छात्रा मन्त्री शौचालय निर्माण र पानी तान्ने मोटार जडान कार्य सम्पन्न भएको छ । मानपुर स्थित सरस्वती प्रा.वि.मज्गाउमा भित्ते लेखन, ५ वटा फिल्टर, शौचालयको लागि प्रत्येक शौचालयमा हिल ट्यांकी जडान कार्य सम्पन्न भएको छ । मानपुर गाविस स्थित सरस्वती प्रा.वि.मज्गाउमा भित्ते लेखन, ५ वटा फिल्टर, शौचालयको लागि प्रत्येक शौचालयमा हिल ट्यांकी जडान कार्य सम्पन्न भएको छ भने ठिकपुर प्रा.वि. मकुनडाडामा भित्ते लेखन, सफा खानेपानीको लागि ५ वटा फिल्टर र शौचालयको लागि हिल ट्यांकी लगाएतका सामग्री सहयोग गरी सम्पन्न गरिएको छ । यसरी सम्पन्न कार्यक्रम पश्चात विद्यालयका सम्पूर्ण परिवार स्वच्छ पिउने पानीका साथै प्रत्येक चर्पिमा प्रशस्त पानी भई स्वच्छ वातावरण बस्न पाएका छन् । साथै यसबाट बाल बालिकाहरुमा गुणस्तरिय शिक्षामा सकारात्मक प्रभाव परेको पाईन्छ । यसैगरी पानीको ब्यबस्था गरिएको छ । यसरी सम्पन्न कार्यक्रम पश्चात विद्यालयका छात्रा ५२७ र छात्र ४५९ गरी जम्मा ९८६ जनाले स्वच्छ पिउने पानीका साथै प्रत्येक चर्पिमा प्रशस्त पानी भई स्वच्छ वातावरण बस्न पाएका छन् । साथै यसबाट बाल बालिकाहरुमा गुणस्तरिय शिक्षामा सकारात्मक प्रभाव परेको छ ।

प्रकृयाहरु

- विद्यालयको प्रत्यक्ष अनुगमन गरेर ।
- विद्यालयको वास्तविक मागको आधारमा ।
- विद्यालयका वि.ब्य.स., शिक्षकहरु तथा बाल क्लब संग समन्वय तथा छलफल गरेर ।
- जिल्ला शिक्षा बायालय संग समन्वय गरेर ।

- ५ वटा बाल मैत्री विद्यालय छनोट ।
- विद्यालयमा बास्तविक समस्या के हो पत्ता लगाइयो ।
- जिल्ला शिक्षा कार्यालय संग समन्वय तथा सहकार्य ।

उपलब्धिहरु

- ✓ यस कार्यबाट बालबालिकाको शिक्षण सिकाई प्रकृत्यामा गुणस्तर बृद्धि भएको छ ।
- ✓ विद्यालय ९८६ जनाले प्रत्यक्ष स्वच्छ पिउने पानी पिउन पाएकाछन् ।
- ✓ ५ विद्यालयमा बालबालिकाहरुलाई उचाई अनुसारको धाराहरु जडान पश्चात सबै बाल बालिकाहरु स्वच्छ पिउने पानी पिउन पाएका छन्
- ✓ ५ वटा विद्यालयहरुमा ३० ली.को ५ वटा फिल्टरको व्यवस्था पश्चात विद्यालयको भौतिक सुधार भएको छ ।

- ✓ यस संस्थाको कार्यक्षेत्र भित्र सरसर्ति अनुगमन गर्दा घुम्ती कोष परिचालन मार्फत सहयोग गरेका उरहरी गाविस स्थित कमली चौधरीको श्रीमान हरी चौधरीले कुखुर व्यापार बाट मासिक रु.१२००० देखि १५००० सम्म आमदानी गर्न सफल भएका छन् । यसै गरी फुलवारी ६ स्थित बखरियाका रामकुमारी राणाले खुद्रा पसल बाट अघिल्लो महिना देखि यस महिनामा दैनिक रु.४०० देखि ५०० सम्म आमदानी गर्न सफल भएका छन् । सोहि गाविस सुकौराकै लालमती चौधरीले भेडापालन व्यवसाय बाट वार्षिक रु.५० देखि ६० हजार सम्म आमदानी गर्न सफल भएकी छिन् । बचत समुहका सदस्यहरुले मासिक बचत गर्ने कार्यले बचत गर्ने बानीको विकास भई व्यवसाय तिर लगानी गर्न थालेकाछन् । भाग्य कृषि सहकारी संस्थाले आफ्नै अगुवाईमा आर्थिक कारोबार गरी गरिब किसानहरुको भलो हुने कार्य सहयोग गर्दै आएको छ ।

१.१) टनेल ब्यबस्थापन कार्यक्रम

समाजमा बातावरणीय शिक्षाको विकास (सीड) संस्था र एक्सन एड नेपालको संयुक्त साभेदारी स्थानिय अधिकार कार्यक्रम अन्तरगत तरकारी खेतिबाट मोतिपुरका मोति किसान समुहका जीवन स्तर माथि उठाउने उद्देश्यले टनेलको ब्यबस्था गरि दिएकोछ । उक्त कार्यक्रम अन्तरगत गरिव किसान समुहलाई ४ वटा थोपा सिंचाई टनेलको ब्यबस्था गरिदिएको छ । उक्त टनेलबाट किसानहरुले टमाटरको खेति गरेर आमदानी बढाएका छन । यसबाट किसानहरुले टमाटरका खेति गर्नुका साथै बिरुवालाई घाम पानीबाट बचाउने छन ।

उपलब्धिहरु

- १) थोरै जग्गामा ब्यवसायिक तरकारी खेती गर्न सक्ने भएका छन् ।
- २) आर्थिक अबस्थामा सुधार हुने भएको छ ।
- ३) थोपा सिंचाई बाट समयको बचत हुने भएको छ । आदी

४) सहभागितामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन कार्यक्रमहरु, कार्यक्रम सँग सम्बन्धीत फोटो, समाचारहरु तथा परिवर्तनका कथा (Story of Change)

टनेल बितरण गरेको कार्यक्रम

प्रावि मकुन्डाडामा शौचालय मर्मत कार्यक्रम

शौचालयमा पानी तान्ने मोटार जडान गरेको इनार

प्रावि मकुन्डाडा बिद्यालयको फिल्टर

प्रावि मकुन्डाडा बिद्यालय

मा.वि. अम्बापुरमा सफा खाने पानीका लागि पानी छान्ने मेसिन जडान (मा.वि. अम्बापुरमा सफा खाने पानीको लागि मेसिन जडान गरेको)

ट्याङ्की जडान गरेको मा.वि. अम्बापुरको शौचालय

मा.वि. अम्बापुरको ट्याङ्की जडान गरेको शौचालय र बाथरुम

बिद्यालयमा फिल्टर जडान पश्चात बालिकाले सफा खानेपानी पिउन लागेको तस्वीर

५) मुख्य समस्या तथा चुनौतीहरू :

६) बजेटको उपयोगिता:

(जम्मा रु.।। मा हालको खर्च रु.।।)

७) यस महिनामा सम्पन्न गर्न नसकिएका कार्यक्रमहरू र त्यसको कारण :

- ✓ तरकारीको बिउ उत्पादन तथा तरकारी संकलन घर निर्माण कार्य । (कारण घर बनाउने साभ्ता जग्गा नभएकोले)
- ✓ भुमि सम्बन्धि संयुक्त लालपुर्जा र अन्तिम क्वाटरमा पुरस्कार बितरण कार्यक्रम । (कारण संस्थाको साधारण सभामा सबै क्षेत्रका धेरै मानिस भएको समयमा यो कार्यक्रम सबैलाई जानकारी हुने गरी गर्ने भएकोले)

८) अन्य सरोकारवाला संघ-संस्थाको कार्यक्रममा सहभागिता

क्र.सं.	मिति	कार्यक्रमको नाम	आयोजक	सहभागि
॥	२०७४/७/१५	समन्वय बैठक	ग्रामिन उत्थान केन्द्र	२०

९) आगामि महिनाका लागि योजना गरीएका क्रियाकलाप : (कृयाकलापहरूको शिर्षक लेख्ने)

- नमुना कृषि खेति बिकास र बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम ।
- तरकारीको बिउ उत्पादन तथा तरकारी संकलन घर तयार गर्ने ।
- भुमि सम्बन्धि संयुक्त लालपुर्जा र अन्तिम क्वाटरमा पुरस्कार बितरण कार्यक्रम ।
- प्रतिवेदन, कार्ययोजना, टाइम सिट तयारी ।

तयार गर्ने.....
गहुलाल चौधरी
कार्यक्रम संयोजक

सिफारिस गर्ने.....
श्यानी चौधरी
पद: ED

प्रमाणित गर्ने.....
भागीराम चौधरी
पद: अध्यक्ष